

translation and the significance of the language and translation practice for the development of the literary language.

In articles by linguists, readers found answers to complex questions of word formation, word-formation, the origin of consistent expressions of the Ukrainian language, the history of words, and the explanation of the dialect diversity of the Ukrainian language.

Responding to the socio-cultural demands of society, the yearbook (later, the half-early collection) offered intelligence about the history of their own names, provided materials to assist the teacher.

From time to time you can see how the number of publications on the theoretical issues of stylistics and language culture, issues of terminology, history of culture and writing has increased. The practice of the popular science publication expanded the content of the concept of “language culture” – from the narrow one, that is, the focus of attention is mostly on fixing the errors observed in the linguistic practice, to a broad understanding of linguistic culture as part of the national-linguistic consciousness of Ukrainians who learn a holistic culture through language, in particular, through the promotion of linguistic knowledge.

УДК 81'38

Анатолій Мойсієнко

«КУЛЬТУРА СЛОВА» УПРОДОВЖ ПІВСТОЛІТТЯ

У статті зроблено короткий огляд публікацій збірника «Культура слова» за півстолітній період. Звернено увагу на актуальні питання, що поставали на сторінках видання щодо функціонування слова в різних сферах суспільно-культурного життя, в різностильових текстових структурах. Підкреслено важливу роль видання в утвердженні нормативних, культурно-естетичних принципів мовної політики в Україні.

Ключові слова: «Культура слова», поетика слова і образу, естетика слова, мовна норма, культура мови.

The article gives a brief overview of the publications of the collection «Culture of the word» during the half-century period. The attention was paid to the actual issues posed on the pages of the publication about the functioning of the word in various spheres of socio-cultural life, in the various text structures. Underlined an important role of the publication

in the adoption of normative, cultural and aesthetic principles of language policy in Ukraine.

Key words: «Culture of the word», poetics of word and image, word aesthetics, linguistic norm, culture of language.

Рівно п'ять десятиліть минуло відтоді, як у 1967 році побачив світ перший випуск збірника «Питання мовної культури» – видання Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні Академії наук України, яке згодом одержало назву «Рідне слово», а з 1976 року виходить під заголовком «Культура слова» (останні понад двадцять років як видання Інституту української мови), значно розширивши тематичні рамки, зберігши проте основну спрямованість у висвітленні актуальних проблем з життя слова – це практичне освоєння нормативних, естетичних принципів живого мовно-літературного процесу.

Важко в коротких нотатках бодай побіжно оглянути численні матеріали, що представлені в таких рубриках, як «Мова і час», «Слово в художньому творі», «Граматична стилістика», «Розвиток словникового складу», «З історії мови», «Теорія і практика перекладу», «Наші консультації» тощо.

Вже самі назви рубрик засвідчують, що проблеми суспільного життя мови, функціонування слова (оригінального, перекладного) в художньому творі залишаються визначальними для видання впродовж тривалого періоду.

Так, статті В. Русанівського «Слово і образ» (№1), «Слово в поезії» (№6), «Естетика художнього слова» (№11), С. Єрмоленко «Життя слова» (№12), «Мінливе й вічне слово поезії» (№48-49), «Якби ти знав, як много важить слово» (№66-67), З. Франко «Про експресивну місткість слова» (№16), Г. Колесника «Нам треба голосу Тараса» (№26), «І позичаш тую мову» (№8), Л. Масенко «Святої правди голос новий» (№26), «Чумацький Шлях сріблясту куряву простеле» (№39) та ін., об'єднані ідеєю художнього слова, в кожному окремому випадку спираються на функціональний контекст з різноманітними засобами різнорівневих взаємодій,

взаємовідношень. Як і вимагає науково-популярний характер збірника, теоретичний елемент у таких статтях іде рука об руку з конкретним аналізованим матеріалом. Авторські узагальнення виростають, як правило, на основі конкретики слова; у свою чергу, на підтвердження теоретичних роздумів дослідники вдаються до яскравих мовних прикладів.

В індивідуально-авторських новотворах В. Русанівський вбачає, наприклад, одну з характерних ознак сучасного мовного розвитку, при цьому широко послуговується лексичними оказіоналізмами з доробку таких видатних майстрів слова, як П. Тичина і М. Рильський, М. Стельмах і О. Гончар, М. Бажан і Д. Павличко, Б. Олійник і І. Драч, Л. Костенко і М. Вінграновський... Нерідко за зразком окремих «терміноподібних» слів, що виникають у живому мовленні, зазначає дослідник, письменник являє нам власний новотвір, вживання якого в творі зумовлюється певними художньо-композиційними, естетичними принципами (пор.: «Скажи, чого ти тікаєш? Звідки ця бігоманія?» (О. Гончар)). Образно називаючи художній стиль «дзеркалом розвитку решти функціональних стилів літературної мови і разом з тим могутнім знаряддям її дальшого прогресу», В. Русанівський переконливо показує, як окремі мовні елементи, традиційно «закріплені», скажімо, за розмовно-побутовим чи науковим стилем, органічно вплітаються в мову художньої літератури.

Питанням співвідношення розмовно-побутової, термінологічної, діалектної тощо лексики в мові художньо-белетристичних творів присвячені статті С. Єрмоленко «Слово, оновлене часом» (№11), М. Пилинського «Поетичне слово і НТР» (№30), Н. Бойко «Терміни у мові художньої прози» (№26), К. Ленець «Книжні елементи в різних стилях» (№11), О. Бірюкової «Сакральні образи у авторів Нью-Йоркської групи» (№62), Л. Паскаленко «Професійно-виробнича лексика у художньому творі» (№28), Г. Козачук «Діалектизми в сучасній прозі» (№5), А. Зеленька «Про деякі функції діалектизмів у мові художньої літератури» (№26), П. Гриценка «Мови чисті джерела» (№25), С. Єрмоленко і Г. Гримич «Народно-розмовна традиція в літературно-художньому мовленні» (№2), Т. Топольської «Народнопоетичні

номінації у творчості Володимира Свідзінського» (№48-49), І. Матвіяса «Відображення бойківського говору в художній прозі Івана Франка» (№65), «Діалектизми в мові творів Уляни Кравченко» (№71) та ін.

Так, Н. Бойко пише про потенційну образність професійно-виробничої лексики, яка під пером майстрів слова стає основою для авторських новотворів, пор. в О. Гончара: «авіакозакування», «кіномефістофель». С. Єрмоленко звертає увагу на те, як далеко не поетична лексема «проблема» підкоряється законам естетизації, наприклад, у таких рядках М. Вінграновського «*Для мене найпроблемніша з проблем / Проблема серця і чола народу*». Зазначає, що семантична багатоплановість лексичної одиниці в поетичній системі вірша постає завдяки розширенню синтаксичних зв'язків слова, як це спостерігаємо в І. Драча: «Ця мати вміє сина виряджати, Затужить тонко серцем і рукою»; «Голодні небом [крила]», де дієслово *затужить*, прикметник *голодні* звичайно не вимагають після себе іменника в орудному відмінку, проте саме такі синтаксичні поєднання в текстовій структурі і творять те, що ми називаємо поезією. Разом з тим, звертаючися до поетичної творчості І. Драча, дослідниця слушно підкреслює, що поезія з'являється не лише там, де маємо несподівані форми слів і словосполучень, експресивні утворення, а й там, де вона може «розкритися» у звичайних, загальноновживаних словах, розмовних формах, прозаїзмах, коли вони потрапляють у відповідне контекстуальне оточення. І тут же наводить приклад оригінального обігрування в індивідуальній метафорі загальнономовної фраземи *завдати щось на плечі*, пор.: «завдавши сто ніг на свої забур'янені плечі, з жахом тікають од вас незабудовані пустирі» (І. Драч).

Цікаві спостереження над природою фразеологічних виразів і найрізноманітніших авторських видозмін їх у художньому творі подибуємо у статтях В. Чабаненка «Невичерпне джерело збагачення мови» (№21), «Посилення виразності фразеологізмів» (№7), А. Григораш «Письменник і фразеологізм» (№18), М. Алефіренка «Народжені й оновлені сьогоднішнім» (№33), Є. Конопленко «Фразеологізми у

романі Є. Гуцала «Позичений чоловік» (№27), Т. Шульги «Розмовно-побутові фразеологізми в гумористичній прозі Євгена Дударя» (№66-67) (порівн.: «А дощ аж збожеволів – лив цистернами» – І. Драч, замість традиційного: *дощ лив як з відра*; «Чекати дощу біля річки – на це здатний тільки ти» – П. Загребельний, замість: *ждати з моря погоди*).

Про творче, новаторське ставлення до слова українських поетів і прозаїків різних поколінь, причому на досить широкому матеріалі з їх творчого доробку, йдеться в працях Г. Колесника «У пошуках точного слова» – про лірику Максима Рильського (№3), Г. М. Вокальчук «Авторські новотвори в поезії 20-х, 30-х років» (№42), Л. Козловської «Експресивний синтаксис епічних творів М. Стельмаха» (№48–49), Т. Коць «Словесний образ «тиші» у прозі Панаса Мирного» (№ 54), О. Рудь «Художньо-виражальні функції складних слів у поезії Василя Барки» (№ 52), Л. Бублейник «Поетичне слова Олега Ольжича» (№57–58), Л. Масенко «Проза Юрія Щербака: питання поетики» (№41), Н. Данилюк «Я обізвався серцем в світ» – про М. Вінграновського (№33), Л. Шевченко «А ще він любив слово» – про Григора Тютюнника (№33), Г. Сюті «Кілька штрихів до поезії Емми Андієвської» (№50), «Мовний портрет поета: ідіостиль Богдана Бойчука» (№71), Н. Грицик «Стилістичне моделювання національного простору в поезії Віри Вовк» (№65), Г. Дядченко «Мовний образ людини в поетичних творах Сергія Жадана» (№64) тощо.

Окремі випуски чи добірки у різних числах видання (переважно з нагоди ювілеїв) присвячені І. Котляревському (№53–54), Г. Квітці-Основ'яненку (№63), Т. Шевченку (№26, 37, 80), І. Франку (№21, 31, 66–67, 85), Лесі Українці (№59), І. Нечую-Левицькому (№79), П. Кулішеві (№72), М. Коцюбинському (№81), П. Тичині (№41, 84), М. Рильському (№28, 48–49), А. Малишку (№78), М. Стельмаху (№76), Борису Тену (№51), Д. Павличку (№36, 60), Б. Олійнику (№74), М. Вінграновському (75), Л. Костенку (№73), А. Дімарову (№77).

Про особливості окремого твору (лексико-граматико-стилістичні, образно-композиційні) на матеріалі класичних і сучасних авторів ідеться в публікаціях І. Анніної «Словесний

образ у поезії і в прозі (на матеріалі поеми Т. Г. Шевченка «Княжна» і повісті «Княгиня» (№10), А. Критенка «Ой три шляхи широкії...» (№14), Т. Безкишкіної «Садок вишневий коло хати» (№23), М. Пешак «Вираження часових відношень в оповіданні М. Коцюбинського «Харитя» (№29), «Засоби вираження просторових відношень в оповіданні М. Коцюбинського «Харитя» (№33), Л. Пустовіт «Слова, як намисто на нитку, нанизувались на мотив» – про «Червону зиму» В. Сосюри (№8), Л. Рожило «Словесний образ старої Половчихи (за новелою Юрія Яновського «Шаланда в морі»)» (№13), О. Ковальчука «Ритми прози і різноголосся роману (замітки про мову роману М. Стельмаха «Дума про тебе» (№17), Л. Бурківської «Історизми в повісті Богдана Лепкого «Мотря» (№54), А. Мойсієнка «Поетика поеми М. Бажана «Політ крізь бурю» (№13), К. Ленець «Експресивний словотвір (на матеріалі повісті О. Гончара «Бригантина»)» (№10), В. Мінасян «Барви живого слова» – про «Оглянься з осені» В. Яворівського (№30), Л. Масенко «Символіка повісті Валерія Шевчука «Камінна луна» (№42)...

Що приваблює насамперед у роботах, присвячених поетиці одного твору? Це намагання авторів простежити розвиток образного механізму в композиції вірша, поеми, новели чи роману, зосередити увагу на окремих мовностилістичних засобах, схарактеризувати їх значення для цілісної художньо-композиційної одиниці. Так, у згаданій роботі Л. Рожило на прикладі лише слова «стояти» з однієї з новел «Вершників» Ю. Яновського (воно шість разів функціонує з різними відтінками в невеликому тексті, причому щораз на вістрі важливих сюжетно-композиційних ліній) показано, як експозиційний реалістичний образ («на березі стояла стара Половчиха», стояти = чекати) доростає згодом кульмінаційно-романтичного у фіналі новели – «не рухнулася з місця – залишилася стояти»: «залишилася стояти на березі висока та строга, як у пісні», «вражена звісткою, вона не має сили піти від моря, а може, її там тримає ще надія на повернення чоловіка».

Поетиці окремих художніх засобів у літературному творі присвячені публікації О. Божук «Епітет *український* у прозі

Б. Антоненка-Давидовича 20 – 50-х років ХХ ст.» (№61), В. Мастеровенко «Епітет у романі П. Куліша «Чорна рада» (№57–58), О. Сидоренко «Є слова, що білі-білі» (епітет *білий* у Олександра Олеся)» (№48–49), В. Забеліної «Через порівняння до образу» (№25), С. Бибик «В мене молодиця як калина (про стилістичні функції порівнянь у мові прози Марка Вовчка)» (№64), Л. Пустовіт «Засоби вираження метафори» (№11), Г. Сюті «Поза межами слова (метафоричні побудови Юрія Тарнавського)» (№64), Л. Кравець «Метафора вітру в українській поезії ХХ ст.» (№72), С. Доломан «Антитеза в мові художньої літератури» (№24), М. Плющ «Експресивно-оцінне значення повторень» (№20), Л. Михайлюк «Стилістичні функції повтору в поезії І. Драча» (№27) та ін.

Про поетику звукообразу, звукового повтору в художньому творі йдеться у статтях Н. Плющ «Звуковий живопис у поезії Тараса Шевченка» (№37), Л. Зіневич «Добірних звуків шата пурпура (звукосмислова організація поетичної мови М. Зерова)» (№63), Л. Мацько «Стилістичні функції звуконаслідувальних слів» (№22), Н. Грицик «Звук у системі орнаментальних засобів Віри Вовк», Г. Сюті «Засоби звукосмислової організації лірики Лесі Українки» (№59) та ін.

Певне, зацікавлять читача статті В. Шиприкевич про творчу лабораторію створення роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні» Панаса Мирного та Івана Білика (№13), Г. Колесника і А. Полотай – «Слово про рідну матір» Максима Рильського (№28), Г. Колесника – «У творчій майстерні О. Гончара» (№12), в яких на основі чернеткових записів, автографів, зіставлень з попередніми виданнями простежується складний процес художніх пошуків, наполегливої праці митців над словом. Хоч виступів самих письменників на сторінках науково-популярного збірника, присвяченого питанням культури рідної мови, зовсім не густо. А здавалось би, хто ще більше втаємничений у слово, кому ще в такій мірі підвладні найглибинніші пласти дорогоцінного народного скарбу, як не письменникові?

Звичайно ж, читачеві запам'яталися схвильовані, перейняті увагою до чистих джерел народного слова статті

Петра Панча «Мова рідна, слово рідне» (№6), Бориса Тена «Називаймо, як зве народ» (№8), Олеся Гончара «Цвіт народного слова» (№12), Дмитра Білоуса «Наша мова калинова» (№30), Бориса Харчука «Сорочка духу народу» (№39), Сергія Плачинди «А мова – як море» (№43).

У кількох числах збірника вміщено невеликі добірки висловлювань про мову та стиль таких видатних українських письменників, як Іван Франко (№21), Павло Тичина (№32), Максим Рильський (№28, 48-49), Олександр Довженко (№30), Олесь Гончар (№14). Відверто кажучи, кілька публікацій – це аж надто скромно, навіть якщо врахувати і «колективну» добірку в 33-му числі збірника «за участю» П. Тичини, М. Рильського, О. Гончара та М. Бажана. Навіть коли додати і публікації мовознавчої спадщини М. Рильського в кількох випусках. Цитатами про мову і стиль представлено кількох російських письменників. Думається, подібна рубрика мала б містити і матеріали, які б репрезентували творчість відомих зарубіжних митців, зокрема і з інших республік колишнього Радянського Союзу.

У розділі «Теорія і практика перекладу» аналізуються українські інтерпретації творів світового письменства (Ернест Хемінгуей, Гарсія Маркес, Трумен Капоте, Едуард Клаудіус, Бруно Апіц, Йорго Сефері, Карел Чапек та ін.). Актуальним питанням теорії і практики перекладознавчої галузі присвячені статті «Затерті слова і «сататі ієрогліфи» В. Коптілова (№3), «Переклад і час» Д. Білоуса (№27), «Лексико-фразеологічні особливості перекладу художньої прози» А. Лагутіної (№16), «Російські дієприкметники українською мовою» С. Головащука (№30), «Неначе тіло без душі» Л. Назаренко (№34), «Ще раз про мовну культуру перекладу» М. Венгрєнівської і А. Гнатюка (№36) тощо. Мабуть, багатьом нашим перекладачам не завадило б познайомитися з тонкими фаховими спостереженнями, якими діляться автори цих робіт стосовно передачі тих чи тих іншомовних висловів, словоформ на українському мовному ґрунті. Хоч, звичайно, в окремих замітках при стилістичному аналізі, як оригінальних, так і перекладних текстів, не

обходилося і без далеко не найліпших потрактунвань, про що автору цих рядків доводилося вже мовити з іншого приводу.

Проблеми норми і стилю знайшли відображення у статтях «Літературна норма в часовому і просторовому вимірі» (№57-58), «Енеїда» І. П. Котляревського і нормативна основа сучасної літературної мови» (№ 53-54) С. Єрмоленко, «Мова перекладів М. Зерова та літературні норми початку ХХ ст.» Л. Зіневич (№71), «Диференційні ознаки норми літературної мови» (№74) Л. Струганець, «Норма в сучасному українському словотворенні» (№74) Є. Карпіловської, «Точність термінологічного вживання» Л. Симоненко (№21), «Літературна норма vs норма поетична» (№74) Г. Сюті, «Стильова розмовна норма та розмовна лексика» (№74) С. Бибики, «Засади нормування лексичної системи мови в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.» (№86) М. Зарінової та ін.

Чимало публікацій у збірнику присвячено питанням мовної культури періодичних видань, науково-популярної публіцистики. Це, зокрема, статті О. Стишова «Нові лексичні запозичення в мові засобів масової інформації» (№51), «Оказіоналізми у мові сучасних масмедіа» (№59), О. Тодор «Конфесійна лексика в мові періодики» (№59), «Запозичення-англіцизми у мові преси 80–90-х рр.» (№52), Л. Козловської «Нове оцінне слово в журнальних публікаціях 90-х років» (№51), Т. Коць «Мовні смаки і сучасні тенденції в загальнолітературній нормі (на матеріалі газет 90-х років» (№51), М. Скиби «Розмовні метафори в газетному тексті» (№26), К. Ленець «Зауваження до мови науково-популярних видань» (№3) тощо.

Постійно друкуються у збірнику матеріали з історії мови, окремих слів. Це, зокрема, численні етимологічні розвідки В. Скляренка, студії з історії власних назв людей Г. Півторака, топонімічні етюди В. Шульгача, С. Вербича, інші публікації.

У багатьох статтях і замітках ідеться про лексико-семантичні, граматико-стилістичні, вимовні особливості сучасної української мови. Найрізноманітніші питання, що стосуються слововживання, розглядаються під рубрикою «Наші консультації». Ось хоч би кілька назв опублікованих тут заміток: «Копіткий чи кропіткий?», «Елітний чи

елітарний?», «Наукоємний чи наукомісткий?», «Варіанти найменування обрядового гільця», «Метафора і лапки», «Чи правильно пишемо наші прізвиська?», «Про найуживаніші норми мовного етикету» тощо.

З різною частотністю протягом усього періоду з'являється рубрика «На допомогу вчителю». Правда, як на нашу думку, матеріали, видрукувані в ній, не відзначаються хоч якоюсь специфічністю, щоб саме їх треба було безпосередньо адресувати вчителю. Наприклад, у двадцятому числі «Культури слова» під цією рубрикою подано нотатки І. Ковалика «Словотворчий» чи «словотвірний», які, безсумнівно, мали б привернути увагу не лише учителя, а й студента, взагалі філолога, і могли б з таким успіхом бути надруковані в розділі «Наші консультації». Або опублікована в цьому ж випуску збірника замітка Б. Канцелярук «Чи добре «мати місце», яка, до речі, має підзаголовок «Про культуру мови перекладу», могла б з'явитися так само в рубриці «Теорія і практика перекладу» чи в «Наших консультаціях».

Що ж до орієнтації на вчительство, то «Культура слова» не однією своєю рубрикою, а цілісно – від першої до останньої сторінки бачиться потрібним і корисним виданням для шкільного педагога. Коли ж говорити про публікації, які б відбивали безпосередню специфіку рубрики «На допомогу вчителю», то варто назвати вміщену в 34 випуску ґрунтовну статтю М. Жовтобрюха «Культура мовлення і школа», до речі, вміщену в розділі «Мова і час». Старійшина українського мовознавства на широкому фактичному матеріалі оповідав про красу і велич рідної мови, про її місце в загальній культурі людини і особливо учителя, якому за «суспільними обов'язками належить тактовно прищеплювати скрізь і завжди й насамперед у своїх вихованців відповідальне ставлення до мови як одного з найважливіших чинників культури людини». Практичні поради автора щодо засвоєння орфографічних, лексичних, словотвірних, граматичних норм учнями спонукатимуть і вчительство, і кожного до подальшої роботи над культурою мови, мовлення, що разом з тим сприятиме гуманізації загальної культури, бо «скалічена,

попсована мова ніколи не підносила людину, а, навпаки, завжди принижувала її, примітизувала її мислення, заважала їй інтелектуально зростати».

Під рубриками «Зверніть увагу і прочитайте», «Рецензії» у збірнику видрукувані короткі огляди книг «Олександр Опанасович Потебня» В. Франчук (№13), «Мандрівка в країну слова» Є. Чак (№25), «Теорія і практика перекладу» В. Коптілова (№27), «Поетичне слово в українській народній пісні» Н. Данилюк (№72), «Розмовляймо українською: мовознавчі етюди» І. Вихованця (№77) тощо.

Хай дарує читач за розлогий перелік прізвищ і назв. Бо хотілося хоч таким чином увести в обіг ряд публікацій про того чи того автора, той чи той твір. Адже жодного разу, здається, «Культура слова» («Питання мовної культури», «Рідне слово») не аналізувалася на сторінках педагогічних чи письменницьких видань. Сьогодні добра частина літераторів, боюся, взагалі не підозрює про існування такого періодичного збірника. Його наклад у останні роки – 500 примірників. А починалося ж з десяти тисяч! Видання, яке, безперечно, відіграло важливу роль в утвердженні нормативних, культурно-естетичних принципів мовної політики в Україні, сьогодні неможливо знайти в книгарнях чи кіосках.

У передмові до першого випуску збірника («Питання мовної культури») наголошувалося на практичному характері публікацій, що передбачали б спостереження над різними випадками слововживання, розрізнення значень слів, з'ясування закономірностей фонетичної, морфологічної, синтаксичної нормативності, пояснення лінгвістичних і позалінгвістичних причин лексичних, інших помилок у мовленні, а також розкриття природи словесно-художньої образності літературного твору.

Упродовж п'яти десятиліть ці та інші питання загалом знаходять належне висвітлення на сторінках видання. Актуальними вони залишаються й нині.

Статтю отримано 14.12.2017

Anatolii Moisiienko

«CULTURE OF THE WORD» IN THE COURSE OF HALF A CENTURY

The article gives a brief overview of the collection «Culture of the word» for the period from 1967 to 2017. The first issue was released in 1967 under the heading «Issues of Linguistic Culture» as a publication of O.O. Potebnia Institute of Linguistics of Academy of Sciences of Ukraine, which later became known as “Native Word”, and since 1976 the collection is published under the heading “Culture of the word” (the last twenty years – as the publication of the Institute of the Ukrainian language).

The main focus of the collection was the coverage of actual problems in the life of the word, which implies a scientific understanding of its nature and functioning, the practical mastering of normative, aesthetic principles of the living language-literary process.

Already the very names of the headings – «Language and Time», «Word in the Artwork», «Grammatical Stylistics», «Development of the vocabulary», «From the History of Language», «Theory and Practice of Translation», «Our Consultations», etc. – show that the problems of the social life of the language, the operation of the word (original, translated) in the literary work remain crucial to the publication for a long period.

Investigations of individual author styles are united by the idea of artistic word, in each individual case, rely on a functional context with various means of multilevel interactions, interrelationships. As demanded by the popular scientific nature of the collection, the theoretical element in such articles is supported by a particular analyzed material, it is a question of creative, innovative search for words in the collection of poets and writers of different generations. Separate editions or collections in different issues of the publication are devoted to Ukrainian classics – I. Kotliarevsky, H. Kvitka-Osnovianenko, T. Shevchenko, I. Franko, Lesia Ukrainka, I. Nechui-Levytskyi, P. Kulish, M. Kotsiubynskyi, P. Tychyna, M. Rylskyi, A. Malyshko, M. Stelmakh, Boris Tan, D. Pavlychko, B. Oliynyk, M. Vinhranovskiy, L. Kostenko, A. Dimarov. A number of articles are devoted to the poetry of a separate work, individual artistic means. The section «Theory and practice of translation» analyzes the Ukrainian interpretations of world literature, examines the topical issues of the theory and practice of the translation science, and the authors share detailed professional

observations regarding the transfer of those or other foreign expressions, word forms on the Ukrainian linguistic basis.

The attention was paid to publications devoted to issues of linguistic culture of periodicals, popular science journalism, as well as to materials published under the headings “To help the teacher”, “Our consultations”, “Reviews”.

УДК 81'27

СВІТЛАНА СОКОЛОВА

КУЛЬТУРА МОВИ І СОЦІОЛІНГВІСТИКА: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У статті розглянуто основні проблеми культури української мови, пов'язані з набуттям нею статусу державної і відповідним розширенням її суспільних функцій. До таких проблем належить масове тиражування неякісних публічних текстів, зокрема створених шляхом автоматичного перекладу з російської мови без редагування; у них трапляються помилки, подібні до тих, які й раніше були зумовлені інтерференцією (стихійною або свідомою, спричиненою політикою «зближення мов»), а також нові помилки, пов'язані з міжмовною асиметрією, яку не враховують комп'ютерні програми автоматичного перекладу. Питання культури мови варто вважати однією з найважливіших проблем сучасної української соціолінгвістики, що потребує розв'язання не лише на рівні просвітницької діяльності, але й на рівні свідомого регулювання.

Ключові слова: культура мови, інтерференція, міжмовна асиметрія, автоматичний переклад, засоби масової комунікації, розширення суспільних функцій мови.

The article deals with the main problems of the Ukrainian language culture, associated with obtaining the status of the state language, accordingly the extension of its public functions. These problems include poor quality public mass replication texts in particular, created by means of automatic translation from the Russian language without editing, they may contain mistakes similar to those that previously were caused by interference (spontaneous or deliberate, caused by the «convergence of languages» policy) as well as new mistakes associated with interlingual asymmetry, which do not include computer software automatic translation. The question of language culture should be